

Rijksoverheid

Vergeet je hen niet?

Handreiking rekening houden met mensen met een kwetsbare gezondheid en mensen met een (verstandelijke) beperking in een pandemie

Waarom deze handreiking?

Tijdens de coronapandemie moesten onder stoom en kokend water beslissingen worden genomen, maatregelen uitgedacht worden en mensen worden geïnformeerd. Het was een ongekende crisis die iedereen raakte en waar weinig tot geen handleidingen voor bestonden. Er is veel gebeurd en we hebben veel geleerd. Bij een volgende pandemie is het belangrijk de geleerde lessen uit de coronapandemie te gebruiken. Over de lessen die we hebben geleerd rond de bescherming van mensen met een kwetsbare gezondheid en mensen met een (verstandelijke) beperking hebben we met betrokkenen gesproken. We hebben daarop besloten om deze handreiking te maken, zodat bij een volgende pandemie rekening wordt gehouden met de lessen die we hebben geleerd over het betrekken van de groep mensen met een kwetsbare gezondheid, mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking, mantelzorgers en PGB-zorgverleners en PGB-budgethouders.

Doel van deze handreiking

Mensen met een kwetsbare gezondheid en mensen met een (verstandelijke) beperking moeten net als alle andere mensen kunnen meedoen in de samenleving. In tijden van een pandemie heeft deze groep vaak wat extra aandacht nodig om hen in staat te stellen te blijven meedoen.

Daarom willen we jou, beleidsmaker, communicatieadviseur, bestuurder of andere geïnteresseerde met deze handreiking helpen:

- **bewust te worden** van het belang om tijdens een pandemie mensen met een kwetsbare gezondheid / (verstandelijke) beperking goed in het oog te blijven houden.
- zo snel mogelijk deze groep te **laten meedenken** met (beleids)plannen en eventuele maatregelen waar het hen betreft of waar het hen raakt.
- om mensen met een kwetsbare gezondheid / (verstandelijke) beperking tijdens een pandemie zo goed mogelijk te **laten meedoen** (binnen de mogelijkheden) in de samenleving.

Note: om de leesbaarheid van deze handreiking te vergroten schrijven we 'mensen met een kwetsbare gezondheid' daar waar we bedoelen: mensen met een kwetsbare gezondheid en mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking.

Beeld: Frank de Roo

Geleerde lessen

A Aandacht voor mensen met een kwetsbare gezondheid in besluitvorming

Heb oog voor de situatie en de belangen van alle mensen met een kwetsbare gezondheid. Zowel in de voorbereiding van de besluitvorming over adviezen en maatregelen als in de uitwerking van gemaakte keuzes.

- Ga allereerst na of je alle groepen met een kwetsbare gezondheid (fysiek en mentaal) in beeld hebt.
- Heb ook oog voor mensen met psychische problematiek en mensen met een visuele of auditieve beperking en mensen met een onzichtbare beperking zoals autisme of Niet-Aangeboren-Hersenletsel (NAH).
- Denk ook aan mensen die thuis wonen en een kwetsbare gezondheid hebben.

Betrek cliënten(vertegenwoordigers) tijdig bij het maken van nieuw beleid en wetgeving. En toets doorlopend bij cliënten hoe besluiten uitwerken.

- Doe dit ook op lokaal niveau, dus op het niveau van bijvoorbeeld een zorginstelling, welzijnsorganisatie of woonlocatie.
- (Her)start bij een volgende pandemie snel een overlegstructuur tussen VWS en cliëntenorganisaties.
- Blijf de vraag stellen: wat is het effect van een maatregel op deze groep?
- Toets effecten van beleid en maatregelen direct door gesprekken met cliënten en sleutelpersonen.

Houd bij het opstellen van maatregelen rekening met mensen met een beperking of een kwetsbare gezondheid.

- Soms zijn uitzonderingen en maatwerk nodig ter bescherming van hun fysieke of mentale gezondheid. Of omdat ze zich niet aan de maatregelen kunnen houden. Denk aan mensen met een visuele beperking of een verstandelijke beperking.
- Houd ook bij de versoepeling van de maatregelen oog voor de bescherming van mensen met een kwetsbare gezondheid. Zij lopen mogelijk meer risico op een ernstig ziekteverloop.

Houd oog voor de rol van functionarissen, die mensen met een beperking ondersteunen bij het kenbaar maken van hun rechten.

- Zorg dat o.a. cliëntvertrouwenspersonen, klachtenfunctionarissen, onafhankelijke cliëntondersteuners, coaches en ondersteuners van cliëntenraden toegang kunnen houden tot de mensen.

B Meedoen met de maatschappij

Bedenk dat mensen met een kwetsbare gezondheid net als anderen moeten kunnen meedoen in de maatschappij voor zover de maatregelen dat toelaten.

- Denk daarom aan toegang tot zorg, ondersteuning en recht op onderwijs. En het vervoer daarheen.
- Als het nodig is, zorg voor voldoende beschermend materiaal (bijvoorbeeld vaccinaties en testen) voor mensen met een kwetsbare gezondheid, hun naasten (mantelzorgers) en zorgverleners. Zo kan iedereen zo zelfstandig mogelijk blijven meedoen met de maatschappij. Heb ook oog voor de zorgprofessionals die thuiszorg leveren.
- Zorg ervoor dat dagbesteding en logeeropvang zoveel als mogelijk beschikbaar blijft.
- Zorg zo veel mogelijk voor continuering van voorzieningen voor sport, recreatie en vrijetijdsbesteding.

C Sociale contacten en het netwerk

Houd de noodzaak van sociale contacten en ondersteuning van mantelzorgers in het oog.

- Weeg bij maatregelen en adviezen ook het effect van angst en eenzaamheid mee.
- Onderken het belang van het ontvangen van bezoek of het zelf op bezoek gaan bij naasten

D Communicatie en toegang tot informatie

Communiceer op een begrijpelijke, eenduidige en toegankelijke manier.

- Laat je communicatiemiddelen testen door ervaringsdeskundigen.
- Communiceer niet alleen de besluiten, maar ook hoe en waarom de besluiten genomen worden.
- Stem de communicatie (toon, vorm) af op de doelgroepen. Maak gebruik van de tips rond het bereiken van specifieke doelgroepen in de Handreiking risico- en crisiscommunicatie specifieke doelgroepen | [Publicatie | Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid \(nctv.nl\)](#)
- Communiceer duidelijk wat niet meer mogelijk is, maar ook wat er nog wel kan.

Zorg als organisatie (bijvoorbeeld gemeente, zorginstelling, dagbesteding) dat je communicatieplannen maakt waarin de doelgroep ‘mensen met een kwetsbare gezondheid’ zijn meegenomen.

- Vraag in communicatie aan algemeen publiek om rekening te houden met mensen met een kwetsbare gezondheid, een beperking of een chronische ziekte.
- Houd rekening met elkaar.

Beeld: ANP

Tenslotte

Natuurlijk kunnen we niet voorspellen wat er in de toekomst gaat gebeuren. Niet alle lessen zullen op dezelfde manier gebruikt kunnen worden. Wat het belangrijkste is in de voorbereiding op een pandemie: ga op tijd met elkaar in gesprek en blijf je bewust van het feit dat bepaalde groepen extra aandacht nodig hebben.

Meer informatie?

Meer informatie over de in deze handreiking genoemde doelgroepen vind je onder andere op de websites van

- Het LSR: www.hetlsr.nl
- Iederin: www.iederin.nl
- Kansplus: www.kansplus.nl
- LFB: www.lfb.nu
- Patiëntenfederatie: www.patiëntenfederatie.nl
- PerSaldo: www.pgb.nl
- Zorgstem: www.zorgstem.nl

